

Redaktør: M gr. I r g e n s. Medarbeidere: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland

„St. Olav“ utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontor eller direkte, skriftlig, i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2,50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tilleg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. ihende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften.

„St. Olav“'s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743 Redaktøren privat 14161 Redaksjonssekretæren fru Vanberg privat 30487 — „St. Olav“'s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, åpent torsdage fra 10-2 og 4-7. Lørdager fra 10-1. De øvrige dage fra kl. 10-4 Utbetalinger kun tirsdag kl. 3-4.

INNHold: «Et barn er oss født -» — Julens glede. — Refor masjonen - post festum. — Silhuettklipp. — Julekrybben og La Pastorale i Provence. — Joost van den Vondel. — Therese Neumann. — Danmarks kongepar besøker klostrene. — St. Franciskussøstrenes nye hospital i Bergen. — Regnskap for Katolsk ungdomsvern. — Bibelen i alle katolske hjem. — Bjerkebekk. — Den katolske kirke i Spania. — † Svante af Geijerstam. — «Misjons-kroen». — Dages det i Frankrike? — Bokanmeldelse. — - og derute.

„Et barn er oss født -“

Av GHERARDO DELLE NOTTI

Julens glede.

Se, jeg forkynner eder en stor glede som skal vederfares alt folket. — Luk. 2, 10.

Julen er en gledens tid for menneskene, og vi føler at den burde være det for alle. Derfor er det at man just i denne tid ser så mange bestrebelse og så megen offervilje for å komme de trengende til hjelp. Og det føles alltid som særlig sårt når noen rammes av en ulykke eller sorg like under jul. Og når vi hører om krig og ufred på denne tid, da virker det ennu mer førstemmende og sørgelig enn ellers. Det er nemlig det ved julens glede at den burde være universell — fordi den begivenhet den henger sammen med angår alle mennesker på jorden.

Her i verden er det jo så ofte slik at den enes glede er årsak til skuffelse for andre. I et konkurranseforhold, i kampen for tilværelsen i det hele tatt vil det være noen som går av med seiren, mens andre lider tap. Det er bare de åndelige verdier som kan være felleseie fullt ut. Disse kan tilegnes av fler og fler uten at noen taper på det. Og for de kristne må det være slik at de likefrem trakter etter at flest mulig andre skal få del i deres glede. Jo, fler som får del i den desto større glede for alle. Og den sanne juleglede erfarer man kan hende best, når man får leilighet til å bringe glede til andre. I juletiden merker man stadig utslag av Herrens ord om at det er saligere å gi enn å mota. Det er vel den virkelige mening med julens gaver. Disse er til glede både for den som får og for den som gir, men mest for den siste. Ti den gave man har skjenket av et godt hjerte den betyr en skatt som ingen kan ta fra én.

Men julegavene som således har en god misjon, kan lett

utarte, likesom de omfattende juleforberedelser forøvrig. Disse henger nok sammen med god, gammel tradisjon, men de må ikke få lov til å ta overhånd, så man ikke ser skogen for bare trær — glemmer selve hovedsaken for bisaker — taper julen selv av syne for forberedelser og strev.

«Ti eder er idag i Davids stad en Frelser født» — det er julens evige budskap — det er den store begivenhet som siden har lyst ut over jorden likesom stjernen vismennene fikk se. Juleevangeliet det er forsikringen om Guds velvilje med oss mennesker, om hans frelsesvilje. Hvor mørkt det enn kan se ut i verden, så kan det aldri slukke julestjernens lys, hvor tung ens livslagnad enn kan arte sig, så kan det aldri opheve det gledefulle budskap om vår Frelses fødsel, dersom man da har forstått noe av rekkevidden av dette strålende budskap om dette barn og det liv han kom for å gi oss del i for tid og evighet! Med rette forkynner apostelen Paulus full av fryd at intet i verden kan skille oss fra den kjærlighet som er i Kristus Jesus, vår Herre, ti ved ham vinner vi seier over alle ting. Det onde som kan ramme oss her på jorden har ikke lenger noen avgjørende betydning, for det er ikke det endelige. Fra barnet som fødtes i Betlehem utgår en kraft som er sterkere enn alt det onde i verden. Og selv om julen ikke for alle er en gledens tid rent menneskelig sett, målt med jordiske mål, så kan allikevel julens budskap skape en glede selv i de lidendes og sørgendes hjerter, den glede som beror på forvisningen om at han som vinner seier over alle ting, er kommet til jorden for vår skyld, for å skjenke oss den endelige og avgjørende seier over alt ondt.

Reformasjonen — post festum.

Noen bemerkninger i anledning jubileumsfestlighetene.

Av mgr. H. Snoeys.

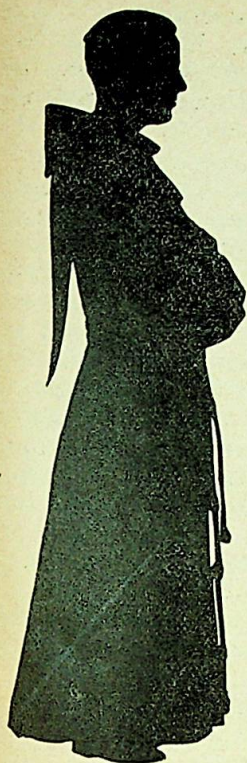
I «Morgenavisen» for 9. ds. leser vi:

«Les hommes que vous tuez
se portent très bien».

Når høsten kommer og bladene faller fra trærne, når naturen ifører sig sin sørge drakt og jorden dekkes med et hvitt likkløde, da minnes kirken — den hellige almindelige kirke — sine døde, alle som er gått foran oss gjennom dødens mørke port inn til det evige liv, både dem som var modne til samfundet med Gud og dem som i det stille land bak døden først må lutres i himlens forhall. Da bekjenner og feirer Kirken sin tro på «De helliges samfund», troen på det åndelige bånd som forener alle Guds barn, et bånd som ikke kuttet av ved døden, men fortsetter inn i det evige liv. «Likesom vi har mange lemmer på ett legeme, således er vi mange ett legeme i Kristus, men hver for sig er vi hver-

andres lemmer». Derfor hviler der alltid en egen stemning over Allehelgensfesten. En føler sig gjennomstrømmet av Kristi kjærlighet og vil så gjerne være med på å fjerne all splid og uenighet. Og vi ber uvilkårlig Herrens bønn «ut omnes unum sint», at det må bli én hjord og én hyrde.

Idyllen blev denne gang brutt derved at den offisielle kirke her i landet — uvisst av hvilken grunn — nettop hadde valgt Allehelgens søndag for å feire den dag da Norge ved fremmed kongevold blev fraranet sine fedres tro og skilt fra moderkirken, som hadde kristnet landet og skapt Norges storhetstid. Og ingen skal si at det blev spart på konfekten og fyrverkeriet. Især her i Bergen som hadde den ære å bli kalt «innfallsporten for reformasjonen» (ved hjelp av hanseatene som i samme åndedrett blir stemplet for sin store usedelighet), især

Sogneprest
pater Notenboom.

Hs. Høiærv.
biskop Mangers.

Sogneprest
mgr. Irgens.

Dominikanerprior
pater Vanneufville.

(Silhuettklipp av KIRSTEN WIVEL).

her gikk de på med dødsforakt. Og festen blev sannelig ikke feiret i Jesu kjærlighets tegn. Den stod nok i Luthers tegn..... Protest og atter protest mot og nedsettende omtale av moderkirken. I hele åtte dager har det regnet ned med bomber og granater og er det blest i basunen fordi «det var så skrekkelig mørkt før reformasjonen og så herlig lyst etterpå». Hver av byens aviser hadde sin talsmann, og papiret var som alltid tålmodig. Det tok imot alt, endog da en skrev «at reformasjonens innførsel bragte morsmålet til heder og verdighet». Var dansk det norske folks morsmål? Eller var det ikke så at «med den siste katolske prest for svant også den siste forsvarer for Norges frihet og uavhengighet og Norges sprog?» (Arne Garborg). Vi katolikker tok det ikke så svært høitidelig. Vi oppfattet de diverse innlegg nærmest som skåltaler for gebursdagsbarnet, etterfulgt av «3×3 hurra». Men allikevel! Jeg har nu levd og virket i Norge i en menneskealder, i ca. 40 år, og jeg elsker Norge som mitt annet fedreland. Og jeg kan ikke annet enn harmes over hvorledes det stakkars norske folk blev mishandlet i reformasjonstiden. Man snakker om reformasjonens «innførsel». — Hvad blev der innført? Meget blev utført og nedrevet av folkets dyreste eie. Men lite blev innført og bygget op. «Den katolske kirke var langt mer nasjonal kirke enn den lutherske kirke noensinne har vært eller noensinne kommer til å bli. Gjennem reformasjonen lykkes det danskene å knekke det

norske folks ryggrad, så Norge blev som et gammelt vrak der i 300 år blev tatt på slepetaug av Danmark» (A. Garborg). Og dette skulde altså feires med pomp og prakt med de fornødne side-spark til den gamle moderkirke! Sant er det at noen legmenn forsøkte å være objektive i sin fremstilling, men de fleste — især prestene — skrev efter felles oppskrift. «De skrev for protestanter» som en sa til mig een gang da jeg gjorde ham oppmerksom på ikke bare ensidig, men absolutt usann fremstilling. Da vår kirke i 1933 feiret sitt 1900-års jubileum («det hellige år»), da leste man også begeistrede lovtaler og om takk til Gud som hadde hjulpet kirken i alle de år, helt fra apostlenes dager, og var blitt sitt løfte tro: «Jeg vil være med eder alle dager inntil verdens ende», og «Du er Peter (klippen) og på denne klippe vil jeg bygge min kirke, og dødsrikets porter skal aldri få overhånd over den». Men ikke et eneste ukjærlig ord leste jeg i de dager i noen katolsk avis, mot de andre kirkesamfund — vel klage over spliden i kristenheten og lengslen efter gjenforening. Men her? Forgjeves har jeg speidet efter et godt ord om den gamle kirke. Og dog, var det ikke den katolske kirke som var norsk, innført ved hjelp av norske konger som var villig til å sette livet inn for dens sak? Var det ikke den katolske kirke som lærte de gamle vikinger å mildne sine ville seder, å bøye kne for den Hvite Krist og gå i skole hos Ham? Var det ikke den som i 500 år har vært til lykke og velsignel-

se for det norske folk, som satte sitt preg på folkets tanker, ord og gjerninger, som lærte det å elske alt som er skjønt og godt og sant, — som gjennomsyret hele nasjonens liv, så dens fester blev for folket årets merkedager? Kanskje noen vil mumle noe om «den mørke middelalder» o. l. Så hør hvad Jens Thiis har å si til det:

«Hvor lenge skal vi trekkes med dette uhistoriske, forvrengete snakk som rasjonalistiske fritenkere har proppet inn i våre skolebøker og bevissthetene? «Middelalderen» var intet mørke, men tvert imot en av menneskeåndens skjønneste og mest harmoniske blomstringstider. Derom vidner først og fremst den underbare kunst som tiden frembragte som et overskudd av sin lykkefølelse i kirkens ly..... Og De behøver ikke å gå så langt for å erfare dette. Nidarosdomen vil tale det samme strenge og skjønne sprog til Dem om middelalderkirkens fortjenester i menneskehetens utviklingshistorie. Denne kunst var ingeh «trellekvinne i kirkens tjeneste», men det naturlige uttrykk for lykkelig fromhet og sjelestyrke». — («Tidens Tegn»).

Vilde det ha skadet festgleden hvis man hadde nevnt noen av disse ting i sine taler, hvis man hadde talt om hvad landet skylder den gamle kirke og den gamle «trui»? Mine herrer, forsøk å være litt mindre protestant og litt mere kristne. Se litt mer på det som forener, enn på det som skiller. Biskop Fleischer var inne på det. «Vi står ikke lenger i kampstilling mot den katolske kirke, — men mot det moderne hedenskap». Og der bør vi stå side om side, hvis kristendommen skal komme gjennom nutidens hårde kamper. Jeg vil her minnes en mann som jeg først hadde hatt skarpe sammenstøt med, men som jeg senere fikk kjær. Det var avdøde domprost Ole Iversen. Han sendte mig — jeg tror det var siste julaften han oplevde — et brev som var så hjertelig og broderlig at jeg aldri har gledet mig så meget over noe annet brev jeg har fått. Det var gått op for oss begge, hvor nær vi igrunnen stod hverandre. Og det gledet mig, at han kort før sin tragiske død sa i en radiotale omtrent følgende, hvis jeg husker godt: Det er tre ting vi kan lære av våre katolske brødre. Vi må få mere tilbedelse i våre bønner, mere mystikk i vår gudstjeneste og endelig må vi komme mer i kontakt med våre døde. De ser, akkurat det som skiller oss.

Jeg må lov å komme med enda et sitat, skjønt det er litt langt. Det er ord fra Mikael Hertzberg i «Kirkens enhet»:

«Med takk og glede bør vi anerkjenne det store kall, den katolske kirke har fått fra Gud i kristendommens tjeneste på jord. Dessto mere, når vi tenker på hvorledes der på mange hold innen de evangeliske kirker foregår et opløsende og nedrivende arbeid overfor nærsagt alt det der gjennom alle tider og slekter har gjeldt som kristendom. Så intet mer får stå urørt — ikke noen av kirkens bekjen-

nelser, ikke vår apostoliske barnelærdom, ikke vår Bibel eller Nytestamente, kort sagt ikke noe av det som hører vår kristentid til. Som en motvekt og en kobbermur mot alt dette er det godt at apostolisk-evangelisk kristendom har Rom til hjelp i sin kamp».

Det er især to ting i hvilke den lutherske kirke burde komme oss nærmere, nettop fordi de er så helt lutherske. Det er skriftemålet og alterets hl. sakrament. Skriftemålet begynner å komme igjen «til heder og verdighet» gjennom Oxfordbevegelsen. Men det er ikke det evangeliske skriftemål, det er bare «samdeling», ikke absolusjon. Cnf. Joh. 20. 19—23. Om dette skriftemål sier Luther: «Hvis vi ikke hadde skriftemålet så vilde vi grave det frem fra dødsriket og hente det om det var tusen mil borte». Og i Luthers «Lille Katekismus» heter det: «Skriftemålet innbefatter i sig to stykker, det ene at man bekjenner synden, og det annet at man mottar avløsningen eller syndsforlatelsen av skriftefaren som av Gud selv, og endelig ikke tviler derom, men tror fast at syndene derved er forlatt for Gud i himmelen». — Og om nadveren leser vi i Luthers Store Katekismus: «Men det skal man vite, at sådanne folk ikke er å anse for kristne, som så lang tid undværer og holder sig borte fra sakramentet». Her bør de lutherske teologer være på vakt. En stor del av det norske kirkefolk er m. h. t. nadveren helt Calvinistisk innstillet. Og alle vet at Luther brøt med Kalvin og de andre nettop på grunn av uenighet på dette høist viktige punkt: **I er av en annen ånd enn vi.** — For oss katolske er troen på Jesu nærværelse i alterets hl. sakrament det centrale i vår kirkes gudsyndyrkelse og i de enkeltes trosliv. «Hvad «livets tre» var i Paradiset og manna i ørkenen for jødene det er alterets hl. sakrament i Guds kirke på jord. Fornylig skrev en av byens prester i anledning et besøk i det nye kapell på «Florida» så hjertelig og vakkert om nadverens betydning i den katolske kirke. Hans sympatiske og forståelsesfulle ord gledet oss meget. Slikt varmer og bidrar sitt for å bøie det skilte sammen. Det er veien, som vi fra begge leirer burde gå oftere. Det er Guds vei. Vi må forsøke å forstå hverandre bedre, sette oss inn i hverandres lære og tro. Da vil det gå som med avdøde domprost og mig, — at vi plutselig opdager at vi står hverandre så meget nærmere enn vi trodde.

Og så får vi da i Guds navn arbeide parallelt med felles mål: Kirkens gjenforening. — Idet vi lærer mer og mer å respektere hverandre og forstå hverandre. Da vil nok Han, for hvis sak vi strever, finne midler som kan føre oss sammen tilsist. «Jeg har ennu andre får, som ikke er av denne sti, men også de vil høre min røst, og der skal bli en hjord og en hyrde». Amen.

Bergen 24/11 1937.

H. Snoeys.

Julekrybben og *La Pastorale* i Provence.

Når julens høitid kimes inn kommer alle sinn i bevegelse — og dens budskap: «Fred på jorden» har, skjønt hittil uopnåelig, dog en viss evne til hvert eneste år å kalle alle gode sider frem hos menneskene. Det blir fest i alle hjem — omkring juletreet går barn og voksne og synger de gamle elskede sanger, mens hjemmets julekrybber samler unge og gamle foran sig i hellig andakt, hver efter evne overveidende det store mysterium som de er en gjenklang av.

Julekrybben er vår hellige Kirkes vigsel over sine barns jul — dens stadige påminnelse av at julen ikke for oss må bli bare en verdslig fest, en overfladisk fest i sentimentalitetens og den gjensidige gavmildhets ofte svært egoistiske tegn. I de hjem hvor julekrybben reises, lever alltid noe av den sanne glede over det himmelske barns komme til jorden — hvad enten krybben er et lite billig billede av papir eller dannet fra en kunstners mesterhånd. Og det er krybben som gjør våre kirker ulik alle andre kirker hele juletiden igjennem.

Men de vakreste julekrybber finnes i Provence — antagelig fordi de er opstått her og fordi de har sin egen særlige tradisjon. Mens det alle andre steder er hyrdene og — efter 6. januar også de hellige trekonger — som in effigie kommer for å tilbe barnet, så har man her en særlig skikk hvorefter alle bygdens beboere begir sig til stalden i Betlehem ved budskapet om Frelserens fødsel. Denne vandring efter julestjernen er gjengitt i «*La Pastorale*», som egentlig er et julemysterium som opføres i hver eneste liten flekk i Provence mellom jul og nyttår. Alle de som er med i pastoralen, efterlignes i små figurer som kalles «*Santons*», og som stilles op om julekrybben og gir den sitt særlige preg som fullstendig mangler andre steder hvor man kun holder sig til de bibelske figurer.

Når provencialerne hevder at julekrybbenes idé stammer fra deres land, så er det fordi italienerne vel påstår at det er Frans av Assisi som arrangerte den første, men hans mor var som bekjent fra Provence, og det var fra henne han kjente den. Enig blir man vel neppe, men en ting er sikkert: skikken med å lage de små «*santons*» er italiensk, mens pastoralen er provencalsk. Det har alltid bestått en livlig utveksling mellom de forskjellige kyststrekninger i Middelhavet, så det er ikke så underlig at de dyktige italienske gipsmakere laget pastoralens figurer sammen med den hellige familie og dyrene i stalden. Hver høst dro selgerne fra Napoli avsted til Provence og tilbød sine «*santibellis*» på gatene i de små byer — selv efter at man i Provence hadde startet en stor fabrikkasjon av *santons*.

Liksom det i Tyrol og i omegnen av München lages en mengde julekrybber, fabrikkeres det året rundt krybber og *santons* i den lille by Aubagne i nærheten av Marseille. Her sitter alle familiens medlemmer dag efter dag og former de små gipsfigurer som barna maler med strålende, skrikende farver. De fleste selges i selve Provence, særlig på julemarkedet ved Allées des Meilhan i Marseille, men også i Paris finnes det en liten trebarakke på boulevardenes ju-

Giron: Jul. (Krybbe skåret i ek).

lemarked hvor det selges *santons*, som imidlertid med sine brokete farver stikker så underlig av mot den grå vinterhimmel. Men pariserne liker dem og synes de er festlige, og efter hvert utstyres også de sine julekrybber med *santons*, skjønt de ikke kjenner pastoralen og på grunn av sproget heller ikke skjønner den de få ganger den opføres i hovedstaden.

Men for provencaleren er *la pastorale* som altså er en julekrybbe med levende mennesker, en kilde til megen glede. Søndag efter søndag samler de fullt hus like til 2. februar, og skjønner man sproget vil man også finne dem meget morsomme. Men provencalsk er en vanskelig dialekt, i grunnen et helt annet sprog enn fransk — det har jo også hatt sin egen store dikter, Mistral.

Pastoralen viser en hel provencalsk landsbybefolkning på vei for å tilbe det lille jesubarn — men veien er lang, og så skjendes de av alle krefter, idet de benytter tiden til å lufte alle sine gamle stridsspørsmål. De sier hverandre sannheter — til de når frem til barnet og får ofre sine gaver.

Men da det er ganske enkle mennesker, bringer de ikke gull og myrra, men slike levnettsmidler som de skjønner sig på. Og bakeren bringer brød, jegeren en hare, fiskeren et nett fullt av fisk. En gammel kone kommer med den fine lekkerbiskensnegler i en krukke, hennes mann har en krans med hvitløk. Noen har meloner, andre oliven, en gammel mor kommer med sin rokk, så hun kan gi Jesusbarnet av sin fineste ull til en varm drakt — og en ung mor har resolutt satt vuggen med sin forstefødte på hodet for også å vise sitt vidunder frem. Alle vandrer de mot stalden med sine håp og sine ønsker.

Imidlertid er det i tidens løp blitt slik at man på hvert sted har flettet noe lokalt inn, så pastoralene er efter hvert blitt meget forskjellige. Og resultatet er blitt at de på enkelte steder nu former sig som et oppgjør mellom mange parter. Men er først toget nådd frem til Jesusbarnet, så er det slutt med all strid — og megen forsoning er blitt innledet og fornyet foran krybben julekveld i Provence.

Joost van den Vondel.

En stor konvertitt og en stor dikter.

Det syttende århundre lever i den nederlandske historie og i folkets bevissthet videre som en stor tidsalder for det lille lavland ved Nordsjøen, en opgangstid, det «gyldne» århundre. Dette gjelder i første rekke landets handelsliv. Men når en mektig handelsflåte pløier alle verdenshav, pleier kultur og kunst å følge etter i kjølvanet. Nederlandsk malerkunst når en høide, hvorfra den får utsyn langt utover Hollands snevre grenser: navn som Rembrandt van Rhijn, Rubens og Hals, Vermeer van Delft og Ruysdael får internasjonal klang og blir udødelige.

Malerkunsten har det felles med musikken at den ikke trenger noen «oversettelse» for å bli forstått i utlandet: disse kunstarter taler sitt umiddelbare sprog til noe almen-menneskelig i vårt vesen.

Anderledes er det med dikterkunsten. Derfor er det lett forklarlig at Nederlands største dikter, Joost van den Vondel er sågodtsom ukjent utenfor Nederland. Ikke så få europeiske diktere, hvis talent på langt nær kan måle sig med Vondels geni, nyder et verdensry som for en stor del deres verdenssprog har banet vei for. Det nederlandske sprog derimot er ikke bare vanskelig, men dessuten av liten praktisk verdi i det internasjonale samkvem. Dertil kommer at Vondel ikke alene benyttet sig av det nederlandske sprog, men i høy grad skapte det og beriket det med et utall av maleriske uttrykk. Han har forfattet en imponerende rekke av skuespill, mest bibelske tragedier. Men selv i sine mektigste dramaer, som «Lucifer», «Adam i landflyktighet», «Josef i Dothan» og «Gijsbrecht van Aemstel» — for bare å nevne de fire mest kjendte — er han frem for alt lyriker, ikke dramatiker. Hans sprog har en klangriksom og en dybde som en orgelparafase av Bach, det stråler i et veld av farver som et maleri av hans tidsfelle Rubens. Men handlingen i hans dramaer har ikke det stormfulle, det bevegelige, som vi beundrer hos Rubens. Han slekter tross alt mere på Rembrandt: Vondels skuespill har noe av samme intensitet og dulgt tragikk som mange av Rembrandts bilder. Det er klart at alt dette gjør en oversettelse uhyre vanskelig. Vondel er ingen «problemdikter». Især etter overgangen til den Katolske Kirke har han nær sagt ingen andre problemer enn de pekuniære — problemstillingen i hans «katolske» skuespill lar løsningen skimte alt i de første replikker, og denne løsning kan utfra katolsk livsanskuelse ikke settes under debatt: den er sikker og avgjørende og befriende. Aldri kunde Vondel ha sagt som Ibsen: «Jeg bare spør: mitt kall er ei å svare». Ti han hadde alltid fast grunn under føttene: Kirkens klippegrunn.

Det er ennu et moment som har stillet sig hindrende i veien for Vondels berømmelse ute i verden:

det finnes neppe en dikter i Nederland som har vært så sterkt nasjonalt orientert som han.

Noen av hans skuespill bygger direkte på nasjonal-historiske emner, såsom «Gijsbrecht van Aemstel». Dette drama beveger sig omkring Amsterdams eldste historie. «Det er vel ingen by i utlandet» sier Dominikanerpater B. H. Molkenboer, en av Nederlands fremste Vondelkjennere, «som kan opvise make til et slikt skuespill: født av byens historie, skrevet av et av byens egne barn, og siden 1637 hver Nyttårsaftan opført på byens offisielle teater».

Men selv Vondels bibelske skuespill hentyder ofte til lignende situasjoner i hans eget land og hans egen tid. Under de kjendte bibelske fakta sporer man ofte en understrøm av symbolikk. Det var jo en meget beveget tid med skarpe motsetninger. Fengslene var fulle, skarpretteren hadde det travelt. Ikke alt kunde sies offentlig og høit, især når det gjaldt religionen. Det hadde allerede Vondels foreldre fått erfare. Begge var protestanter, og før Joost blev født hadde de bodd i Antwerpen. Den spanske konge Filip den Annen hadde sendt hertug av Alba til Nederlandene for å skape orden og disiplin i den bitre religionskamp. Albas misjon viste sig å være et feilgrep, et av de mange i Filips politikk. Hertugens redselsregime, hans fantastiske strenghet drev de forbitrede politiske grupper i armene på hverandre: hans steilhet smidde faktisk all nasjonal splittelse sammen til en enhet, som intet diplomatisk renkespill kunde ha oppnådd.

Men det gikk selvfølgelig ut over de mange som ikke kunde forsvare sig. Vondels foreldre flyktet til Köln, og der kom Joost van den Vondel 17. november 1587 til verden. Etter mange omstreifninger havnet Vondelfamilien tilslutt i Amsterdam, hvor de åpnet en liten manufakturforretning, som det var meningen at den unge Joost med tiden skulde overta. Med skoleutdannelsen blev det bare så som så og Vondel må nærmest betegnes som autodidakt, idet hele hans veldige viden blev samlet under årelange møisommelige selvstudier. Det er meget betegnende for hans patriotiske sinn at det første drama han offentliggjorde, «Pascha», som skildrer Jødefolkets frigjørelse fra det egyptiske herredømme, allegorisk sikter til Nederlandenes frihetskamp mot Spania. Mens dette stykke svulmer av glede over fedrelandets seier, dirrer hans neste drama, «Palamedes», av harme over henrettelsen av Johan van Oldenbarnevelt, en av Hollands fineste statsmenn, der falt som offer for de kalvinske predikanter intriger. Som ved et under undgikk Vondel dødsstraffen for dette vågestykke.

Vondels religiøse overbevisning var forlenget blitt undergravet av den innbyrdes strid, korrupsjon og hyklari han så i kalvinistenes leir. Hans

inngående studier av den kristne oldtid bragte ham nærmere i kontakt med Moderkirken. Og snart kom hans sympatier tydelig for dagen i hans verker. I året 1693 blev Vondel, 52 år gammel, optatt i den Katolske Kirke. I de følgende 40 år — han blev 92 år gammel — optrer han som en uforferdet Kristi stridsmann. Som en hentydning til fornavnet Joost blir hans livs motto: «Justus fide vivit»: den rettferdige lever av troen. Han blir en legapostel, fryktet av motstanderne, elsket av vennene. Men den gamle dikter blev ikke spart for livets motgang. Hans hustru og to av hans barn døde. Hans sønn ødslet på kort tid bort den lille formue som faren hadde tjent. Bragt til tiggerstaven, må den store dikter, bøiet under alderdommens byrde, tjene til livets opphold som vaktmester i en pantelånerforretning. Han var da over 70 år gammel. I ti lange år må han slite og streve, men merkelig nok blir disse ti år hans fruktbarste på det litterære område.

Endelig, den 5. februar 1679 dør han.

Joost van den Vondel var en stor dikter. Men han var mere enn det. Han var et stort menneske, en stor kristen.

Som kunstner tilhører han en nasjon.

Som kristen tilhører han hele Kirken. Hans navn: Justus, den rettferdige — var mer enn en blott betegnelse i folkeregisteret: det var et sjelsmerke, et kongestempel på hans personlighet.

For hans landsfeller lyder de bibelske ord som en profeti: «In memoria æterna erit justus»:

«Den rettferdige skal leve i evig minne».

E. L.

Joost van den Vondel.

THERESE NEUMANN -

en offisiell redegjørelse.

Da en redegjørelse utsendt av det biskoppelige ordenariat i Regensburg hvorunder Konnersreuth sorterer, i en del av den norske presse har fått en noe misvisende form, gjengir vi den herved efter bispedømmets offisielle blad av 10. ds.:

«I året 1927 har Therese Neumann efter biskopelig forordning underkastet sig en av læger overvåket undersøkelse angående det at hun ikke tar næring til sig, og som strakte sig over 14 dager. Beretningen om denne undersøkelses resultater blev offentliggjort. Siden er det gått 10 år, hvor Therese efter sitt eget utsagn ikke har spist og — i flere år — heller ikke har drukket noe. Det er ofte blitt ytret tvil om hvorvidt dette utsagn kan være riktig og ikke beror på bedrageri eller selvbedrag. De skrifter som uttaler sig dels for, dels imot påliteligheten av Therese Neumanns utsagn, kan og har ikke kunnet bringe noen endelig klarhet og sikkerhet. Kun en ny, av læger ledet og overvåket undersøkelse, kan ende tvilen og striden, ti un-

dersøkelsen av 1927 kan vel fastslå den daværende tilstand, men ikke være hverken en bekræftelse eller benektelse av den fortsatte mangel på næring i de følgende år. Bispedømmets overhyrde har derfor gjentagende ganger overfor familien Neumann uttalt det ønske at den skulde gi sin tillatelse til en sådan undersøkelse. Til dette ønske har det samlede bayerske episkopat og den 4. august 1937 også det hl. officium sluttet sig.

Therese Neumann har erklært sig beredt til en slik undersøkelse, men hennes far har inntil nu avvist den, henholdsvis knyttet uantagelige betingelser til den. Når sakene står slik kan den kirkelige myndighet ikke overta noe ansvar for den påståtte næringsløshet og for karakteren av de øvrige usedvanlige foreteelser i Konnersreuth. Før det altså ved en ny undersøkelse er skaffet klarhet, vil det derfor ikke bli utstedt noen nye tillatelser til å besøke Therese Neumann.

Dermed vil det ikke være avgitt noen endelig dom.

over foreteelsene. En skriftlig strid om denne sak har fordi den mangler det nødvendige grunnlag liten mening eller verdi og må derfor heller opphøre. Enn mer gjelder dette om de mange sensasjonslystne og upålitelige beretninger som f. eks. «Konnersreuther Jahrbuch» inneholder. For disse beretninger har Therese Neumann ikke noe ansvar, da de er offentliggjort uten hennes vidende».

Danmarks kongepår besøker klostrene.

Danmark har fått sin første benediktinerorden siden reformasjonens innførelse i 1536, idet de 14 søstre av «den evige tilbedelses-orden», som inntil nu har bebodd det vakre kloster på Jagtveien i Kjøbenhavn, har avgitt sine løfter til den kvinnelige gren av St. Benedikts orden etter i et år å ha forberedt sig til denne overgang under pater Wolfgang Czernins ledelse. Men umiddelbart før dette fant sted hadde søstrene den ærefulle glede å motta et besøk av kong Christian X og dronning Aleksandrine. En dag kl. 2

kjørte den kongelige bil op foran kirkeportalen, hvor majestetene blev mottatt av biskop Brems og kirkens prest, den kjente forfatter Peter Schindler, samt søstrenes geistlige foresatte. Ifølge privilegiet som gir regjerende fyrster rett til å betre klausuren, hilste kongeparet i selve kloostret på den nuværende priorinne Margareta Hertel, den forhen- værende priorinne og klostrets grunnlegger baonesse Birgitta von Wacken samt alle søstrene. Etter at dronningen hadde fått overrakt en bukett tolket superioren pater Czernin vakkert søstrenes glede over besøket og med stor interesse påhørte de kongelige utførelsen av en gammel hymne «Laudes Hincmari» fra det 8de århundre. Kongeparet besø derefter lokalitetene og søstrenes arbeid som priorinnen orienterte dem i. Til sist tok de avskjed med hver enkelt og kjørte derfra ut til Assumptionsklostret på Bernstorffsvei for å hilse på søstrene og skolebarna der. Også her blev majestetene mottatt av søstre med priorinnen og husets prest i spissen, mens elevene sang og overrakte blomster. Kongens interesse gjaldt særlig det barnehjem som søstrene leder og han tok plass blandt barna på en av de små lave stoler og spilte en tid kort med dem til deres store fryd. Også her blev lokalitetene gått grundig igjennem og vakte stor anerkjennelse.

Det sier sig selv at de danske katolikker er meget glade over kongen og dronningens åpenlyse velvilje.

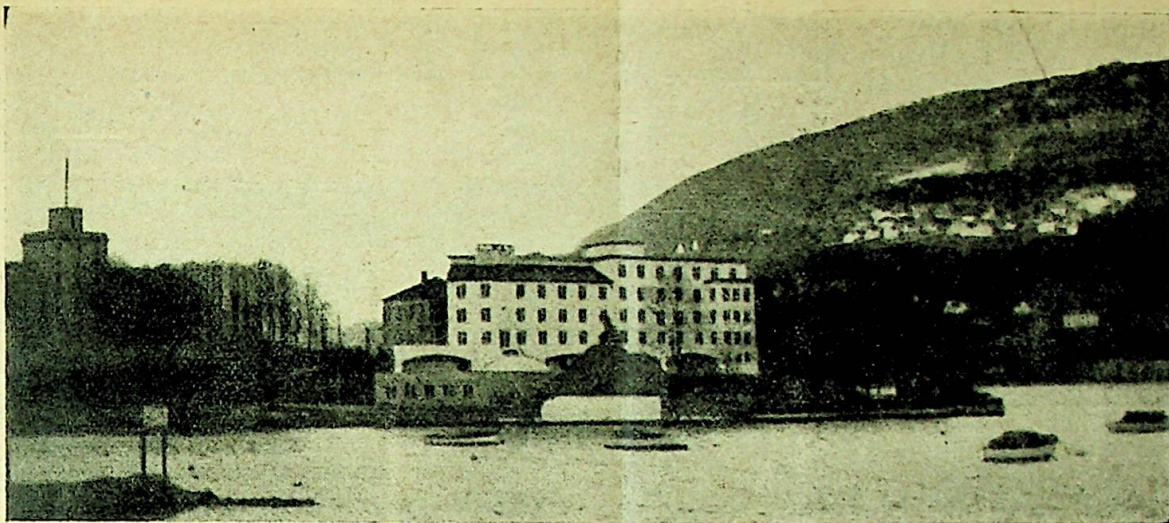
St. Franciskussøstrenes nye hospital i Bergen.

Vi har fra en av søstrene mottatt følgende vakre referat fra vigslen:

«Det er kaldt — gjennemisnende, som det visst bare kan være i Bergen, men så er det også tidlig — halv seks om morgenen. Der går et tog av søstre — taktfast og målbevisst, og vi forstår deres iver etter å komme frem til sitt mål, det store vakre sykehus på Florida. Nu i den tidlige morgenstund skal deres lille Gudshus vigsles, og senere på dagen det store, vakre hospitalet. Ja, det virker lite, det lille kapell ved siden av den mektige bygning, men vakkert er det iallfall i sin store enkelhet. Vi går gjennom en liten forgang, hvorfra der går en trappe op til orgeltribunen, og — inn i kapellet. Det er Gudsmoders dag, og Gudsmoders farve lyser oss imøte. Blått og hvitt — det er det første inntrykk, så alterets mursten med blått og sølv over, tabernaklet i samme farver med symbol på alterets sakrament i gull — vakkert samstemt til et hele. Kapellets linjer enkle — rene. Alt gir hvile og ro. Ecce Sacerdos toner. Hans Høiærverdighet med mgr. Snoeys, rektor Riesterer, pastor v. d. Burg og pater Novatus går mot alteret. Kapellet vigsles, Gudslampen tendes og forteller sin store hemmelighet til alle troende. Så begynner den hl. messe, og H. Høiærverdighet taler inderlig og varmt til søstrene og takker mgr. Snoeys for den vakre gave. Den hellige Messe fortsetter. For første gang heves den hvite hostie til tilbedelse i dette kapell,

og snart tar Vår Herre bolig i det lille tabernakel. Kapellet er blitt midtpunktet og kraftkilden for det store, moderne hospital.

Innvielsen av dette fant sted ved middagstider. Der var forsamlet en ikke så liten skare på plassen foran hospitalet. Byens ordfører, rektor Stensaker, borgermester Stenstvedt, rådmann Mohr, biskop Fleischer, mange av byens læger og de øvrige innbudne fulgte med interesse sang og tale ved den høitidelige åpning. Mgr. Snoeys tale var en fortsettelse og utdypning av Magnificat som søstrene nettop hadde sunget. Som søstrenes direktør bad han så H. Høiærverdighet Biskopen om å åpne og velsigne hospitalet. Ærverdige Moder Beata overrakte nøklen, og Biskopen åpnet hospitalets port for søstrene og de innbudne. Hans Høiærverdighet velsignet hospitalet, og fra kapellet gikk man så til søstrenes store, enkle og vakre refektorium. Biskop Mangers ønsket på søstrenes vegne alle velkommen, og takket især byens autoriteter, biskop Fleischer og representantene for de øvrige sykehus for den interesse de viste ved å ta imot innbydelsen. Biskopen takket også byens autoriteter for all velvilje, takket lægene og ikke minst dem som ved sin dyktighet og sitt arbeide hadde reist dette monumentale byggverk. Mgr. Snoeys talte for lægene og for byen. Ordføreren takket for talen, og uttrykte sin glede over at Bergen hadde fått dette vakre, tidsmessige hospital. Dr. Sivertsens tale for søs-

Det nye hospital på Florida, Bergen.

trene var en varm anerkjennelse av deres trofasthet og offervilje, en offervilje som særlig i de første tider var satt på en meget hård prøve. Han minnes især de eldre søstres selvopofrelse og uttalte sin glede over at frukten av deres og den senere slekts arbeide var blitt dette vakre hospital. Hans Høiærverdighet talte for arkitekt Landmark, som hadde lagt hele sin sjel i dette arbeide, og hadde bygget det slik at både han og søstrene kunde være stolte av det. Arkitekt Landmark svarte at når han hadde kunnet utføre dette arbeide, så tilkom æren h a m, som hadde gitt ham de evner han hadde benyttet. Arkitekten takket også alle som hadde hjulpet ham i dette arbeide og delte den

lykke- og vemodsfølelse han idag hadde når han forlot sitt verk. Han takket især sr. Paula i varme ord for forståelse og samarbeide. Biskop Fleischer ønsket tillykke med det nye hospital. Lars Eskeland talte for Mgr. Snoeys og fikk forsamlingen med sig i et rungende tre gange tre hurra for ham. — Efter den lille høitidelighet blev hospitalet studert fra øverst til nederst, fra varmeanlegg og vaskerum til operasjonsstue og røntgen. Det var en begeistret forsamling som vandret fra rum til rum, og såvel lægene som byens autoriteter uttrykte sin glede over å kunne få lov til å overvære innvielsen av dette helt moderne hospital.

Sr. X.

Regnskap for katolsk ungdomsværn

Inntekter:

Innestående i Håndverkernes Sparekasse pr. 31/10 1936	kr. 118,84
Renter for 1936	» 2,52
Innkomet som gaver	» 694,68
Kontingent	» 129,00
Hospitset innbragt	» 198,00
Inntekt ved salg av gl. frimerker	» 23,90
Husleie av Dominikanerinnene for et værelse	» 60,00

Kr. 1226,94

Utgifter:

Innkjøp av inventar, kontorrekvisita m. v.	kr. 191,39
Utdelt som gaver (inkl. kr. 90,00 til utdanning for en ung pike)	» 641,72
Driftskonto: brensel, kolonialvarer, kontorutgifter m. v.	» 282,37
Innestående i Håndverkernes Sparekasse	» 86,35

Kontantbeholdning » 25,10

Kr. 1226,94

Pr. 1/12 1937: Bankinnskudd + kassabeholdning kr. 111,46

Bibelen i alle katolske hjem.

Innsamlingslisten.

N. N	kr. 10,00
M. M.	« 5,00
M. Knudtson	« 500,00
H. P.	« 20,00
R. R.	« 5,00

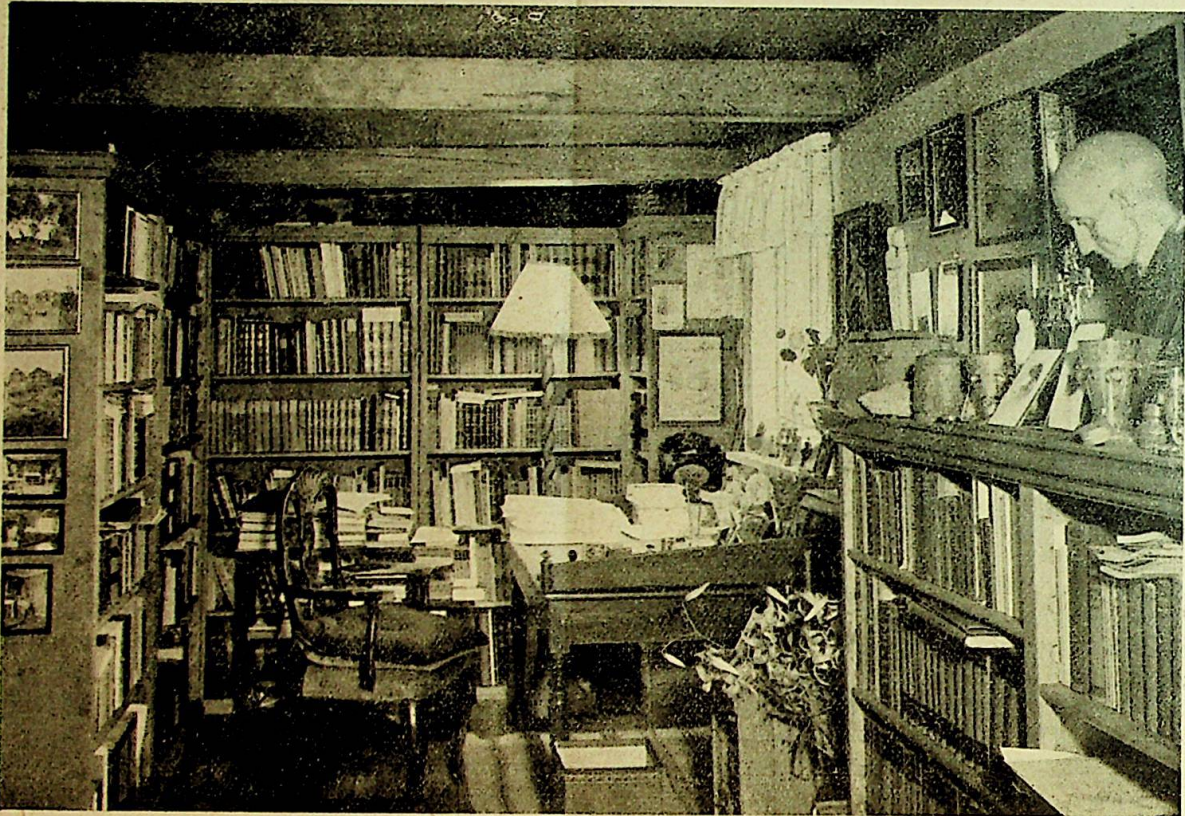
Tidligere innkommet Kr. 540,00

« 925,10

Ialt Kr. 1465,10

B J E R K E B E K K

heter de gamle grå Gudbrandsdalshus - her har Sigrid Undset sitt hjem.

Vestsiden av arbeidsværelset med de velbrukte bokhyller. Helgenen til høire er St. Bruno.

Like ovenfor bygrensen i Lillehammer, på de siste mål jord som enda på sett og vis kan kalles Gudbrandsdalen, ligger Sigrid Undsets hjem Bjerkebekk. Folk som går forbi langs skigaren og ser de gamle grå Gudbrandsdalshusene inne i den store haven tror vel helst at det er trangen til å omgi sig med et «historisk» farvet miljø som har fått middelalderromanenes forfatterinne til å bygge sitt hjem nettop her, og nettop slik. Og dog var det noget så prosaisk som husleienevnden i Oslo som det egentlig skyldtes at hun kom til å slå sig ned her. Hun var som så mange i de årene et offer for bolignoden da hun sommeren 1919 bodde på hotell på Lillehammer. Der fikk hun høre om et gammelt hus fra 1700-årene som en ung maler hadde flyttet ned fra dalen og satt op igjen i et hjørne av Lysgårdshagen, men som han allikevel ikke kom til å flytte inn i. Det var adskillig ominnredet, og modernisert litt utenpå også. Men det var et godt og pent hus. Så kjøpte hun det, og tok trøstig fatt på

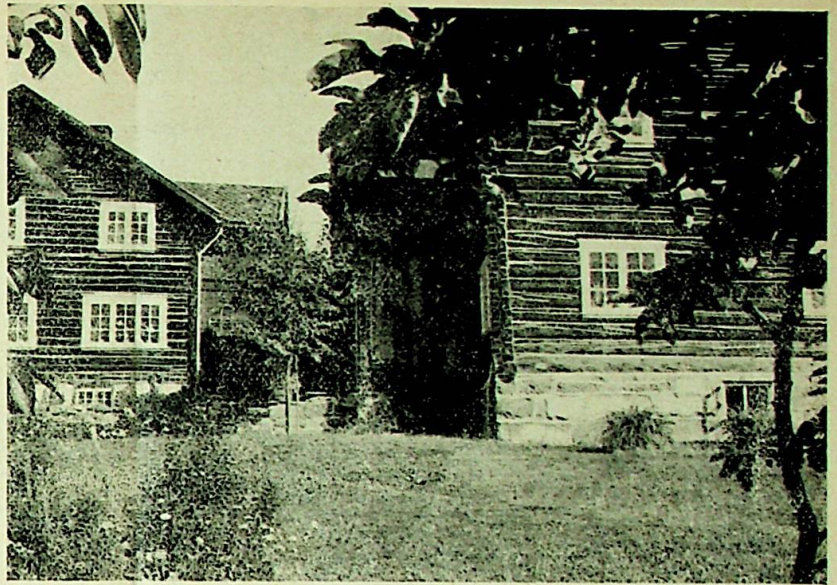
å rydde og dyrke op de 6—7 mål med krattskog og bringebærkjerr og steinrøis som eiendommen bestod av. Sigrid Undset vocket sig vel for å påtvinge sitt gamle hus naboskapet med noe slags moderne gartneranlegg. Haven er enkel som en stor, frodig bondehave, med grønt tun rundt husene, med kronglete epletrær i jevn sydkråning og gressvold imellem. De brede havegangene er rammet inn av mannhøie hekker av gammeldags buskroser og brede rabatter med praktfulle stauder. Midt gjennom eiendommen går en liten bekk med bro over, og bortenfor den har bjerkelunden fått lov å stå, der er bare ryddet og hugget med skjønnsomhet, ellers går den i ett med bjerkeskogen utenfor skigaren. Bakenfor husene stiger Lysgårdsjordene jevnt, mot syd og øst står løvskogen med lys silhouett mot Mjøsens blanke flate og de mørke åsene på Vingnessiden. Av byen under sig ser man ikke annet enn kirkespiret.

Da Sigrid Undset hadde bodd her noen år kjøpte

hun et hus til, en prektig gammel stue av svært tømmer fra Dalsegg i Sør-Fron, oprinnelig en ramloftstue fra ca. år 1500, men ombygget engang i 1700-årene til to etasjer. Hun lot den sette op i vinkel med den første. Den innebyggede svalen danner forbindelsen mellom begge husene, den blev malt i en varm dyprød farve som står raffinert vakkert til veggens solbrente tømmer. Og denne gang kunde huset få lov å beholde sin egenart ubeskåret, for det første huset gav rikelig rum for kjøkken, spisestue, soveværelse og moderne bad o.s.v. I den nye stuen er der ikke flyttet skillerum, ikke forandret noe ved tak eller vinduer. Fra svalgangen kommer man rett inn i en svær peisestue med vinduer mot syd, øst og nord. Veggens brede, umalte panell

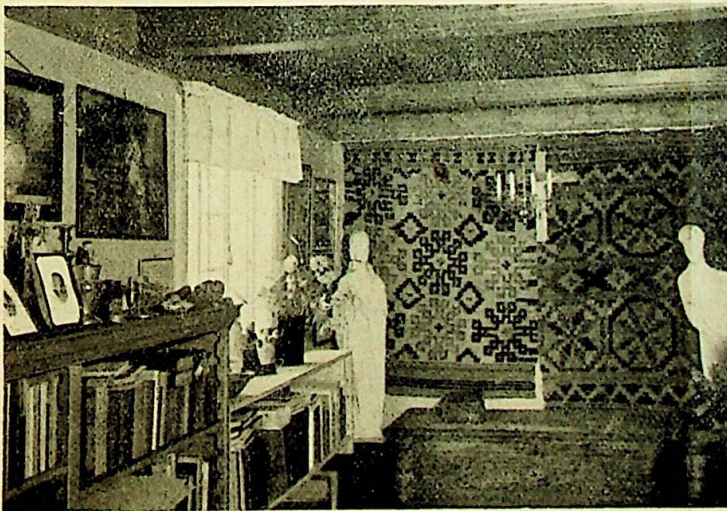
og takets svære synlige bjelker har en deilig varm gulbrun farvetone som bare århundrenes patina kan gi. Det eneste som er malt er dørene, de er dyp rødbrune med sortgrønne fyllinger og blomstermotiver. Den umalte trefarven dominerer her inne Nesten alle stolene, som er kjøpt sammen fra mange kanter, er lutet. Bare enkelte stykker, en gammel kiste på den ene veggen, et slagur og en kanapé på langveggen, et roskap mellom vinduene fanger blikket med sine avblekede blå og røde farver. Her er ingen tepper eller ryer, og ingen møbler ute på gulvet som ødelegger rummets vakre dybdeforhold. Bare peisen springer dominerende frem, med noen hyggelige stoler omkring.

Kleven innenfor er ikke delt i to, som vanlig i disse husene. Den er ett langt smalt rum med ba-

Heven er enkel som en stor frodig bondehave med et grant tun rundt husene.

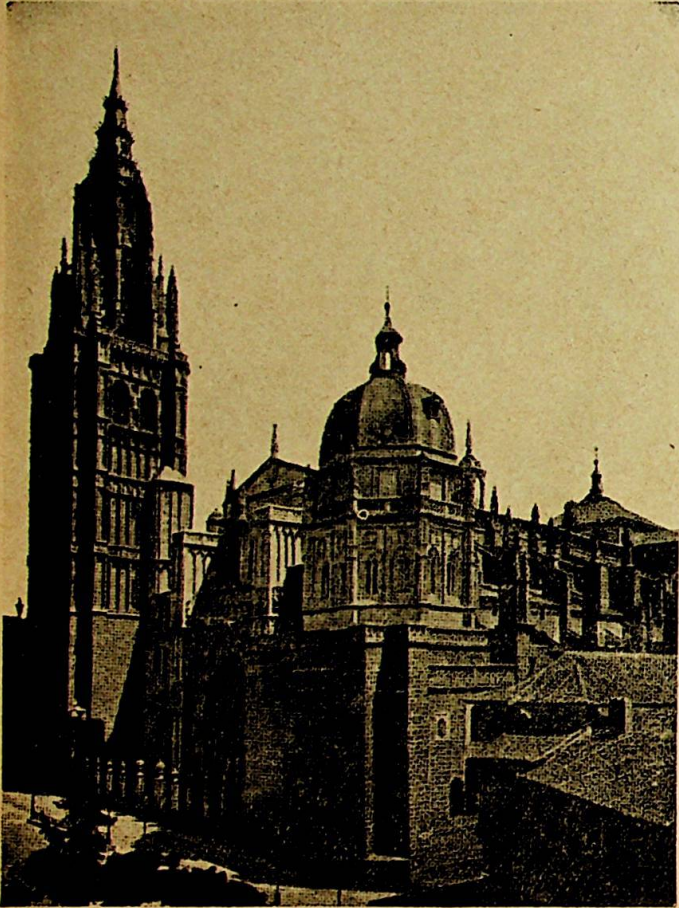
re én dør så det blir en masse veggplass til bøker og bilder. Det er fru Undsets arbeidsværelse — et meget vakkert og eiendommelig rum. Hovedinntrykket av disse stuene kan formes i tre ord: rummelig, rolig, harmonisk. Tross at de rummer et bibliotek og et museum — en overveldende masse ting, uttrykk for eierinnens forskjellige hobby'er, og samlet fra hennes tidlige ungdom. Den kostbareste del av hennes store boksamlinger, historiske, geografiske og naturhistoriske verker. Sjeldne gamle glassting, stykker av fin treskurd, helgenstatuer, gamle hamrede kobberkar og meget mere. Og en masse malerier, uensartet av alder og motiv, fra et gammelt Venezia-billede av Canaletto og gamle mørke madonnaer til I. C. Dahl og Munthe og Astrup. Man går omkring og ser på dette egenartede interioret, og det går op for én at disse gamle stuene har en fabelaktig evne til å samle til et hele en vrimmel av detaljer, på en måte som var utenkelig i et moderne hus. Det må være selve rumforholdene og lysforholdene det ligger i. Og i dette tilfelle kanskje også en indre enhet mellom de mange uensartede ting, fordi de alle er uttrykk for ett menneskesinns mangfoldighet.

Østveggen i arbeidsværelset med en praktfull italiensk renessanse kiste og gamle åkler.

(Hentet fra «Vi selv og våre Hjem», med tillatelse fra Aschehoug & Co.)

Den katolske Kirke i Spania.

Domkirken i Toledo.

Når man snakker med folk her hjemme om spanske forhold, hender det i 90 av 100 tilfelle at det etter deres opfatning er den katolske Kirke som har skylden for alt det gale i Spania. Med utgangspunkt i inkvisisjonen er dette blitt gjentatt så ofte, i skrift og tale, at det er blitt en trosartikkel. Kirken har skylden for elendigheten på landsbygden, fordi den — etter sigende — har en tredjedel av Spanias jord. Kirken har skylden for den dårlige folkeoplysning. Ja, for ikke lenge siden fikk man i et foredrag høre at Kirken hadde skylden for at man så folk bære høns i benene med hodet ned.

Å skrive noen uttømmende avhandling om Kirkens virke i Spania ligger utenfor vår rekkevidde, men enkelte av dens forhold bør belyses, da det almene inntrykk av samme ikke er korrekt. Således er det ikke riktig at Kirken hadde store landleiendommer. Ved den nuværende konflikts utbrudd eide Kirken i Spania hovedsakelig kirkebygninger, klostre, skoler, hospitaler, asyler etc., mest beliggende i byene, og til dens stiftelser ute på landsbygden hørte ikke jordegods av noen som helst betydning.

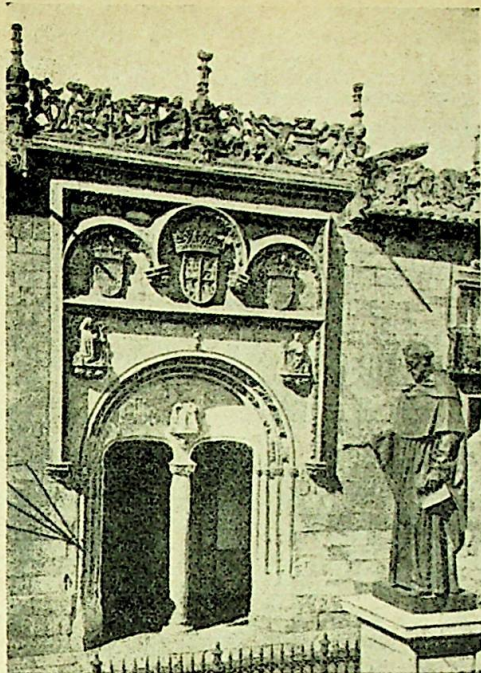
Selvfølge kom en institusjon som Kirken i Spania i løpet av århundrer i besiddelse av mange store eiendommer, både i by og på landet — gjennom kjøp, testamenteringer, kongelige donasjoner etc. Men hvad landleiendommene angår, blev disse ved forordningene av 1836, 1841, 1855 og 1868 konfiskert av staten, som solgte dem — mest til adelen og fremstående politikere — og innkasserte verdien. Det er disse konfiskasjoner som danner det juridiske grunnlag for den spanske stats plikt til å sørge for den spanske geistlighet økonomisk, men som republikken i grunnloven av 1931 ikke anerkjenner.

Det er således omtrent 70 år siden den spanske Kirke blev berøvet det siste av sitt jordegods som etterpå har vært på private hender. Den katolske Kirke kan derfor vanskelig ha noen skyld i de kummerlige kår hvorunder landarbeiderne i en del av Spanias provinser levde før krigens utbrudd, og det er derfor absolutt uriktig å fremsette dette som en forklaring — og som en undskyldning — for alle de redselsfulle forbrytelser som under borgerkrigen er begått av de røde mot den katolske geistlighet.

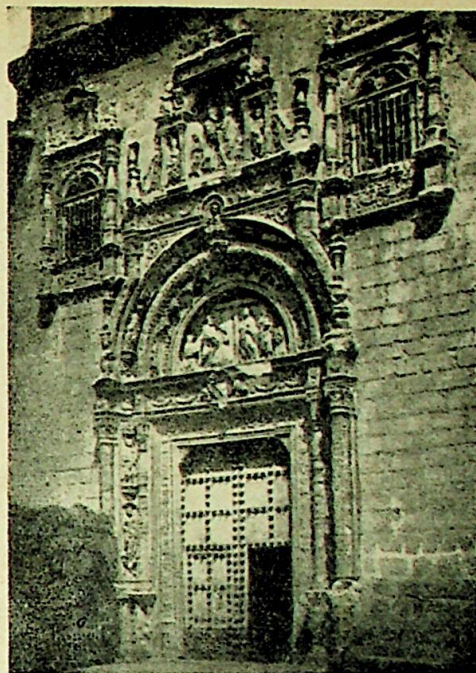
Noe annet, hvorfor Kirken i almindelighet blir tillagt skylden, er Spanias mangelfulle skolevesen. Dette er å sette tingene på hodet. Folkeoplysningen er i Spania — som i andre land — statens oppgave og avhenger av dennes disposisjoner. Staten har i Spania satt op sine reglementer for undervisningen, sin studieplan for de forskjellige undervisningsstadier og regler for adgangen til universitetene. Hvad det offentlige ikke har gjort, har vært å sørge for å utdanne lærere og å bygge skoler. Monarkiet har på dette område sitt største ansvar, idet det ikke tilnærmelsesvis har ofret på skolevesenet de summer som var nødvendige. Diktatoren Primo de Riveras styre var det første som tok et skiptak for å bringe de offentlige skoler på et tidsmessig nivå, og republikken har senere arbeidet videre herpå.

Men den mangel på offentlige skoler som eksisterte — hverken staten eller kommunene opfylte i denne henseende sine plikter, og undervisningen i deres skoler var elendig — blev det de private skoler som måtte løse undervisningsproblemet, så langt de rakk. I første rekke blev det klostreskolene som — i overensstemmelse med statens studieplan — måtte ta sig av ungdommens utdanning i de tre stadier som svarer til vår folkeskole, middelskole og gymnasium. Eksamensretten i gymnasiet for «el bachillerato», tilsvarende vårt artium, var imidlertid forbeholdt statens skoler, hvorfor klostreskolenes elever før de fikk adgang til universitetene, måtte gå gjennom statens eksamen.

De geistlige ordener har i sine hundrer av skoler rundt om i landet — hvorav mange var helt tidsmessige, moderne anstalter, andre mere gammel-dagse og beskjedne — nedlagt et enormt arbeide for folkeoplysningen, og vel å merke i overensstemmel-

Skole i Salamanca.

Hospital i Toledo.

se med statens reglementer og forskrifter. Hvad der i denne forbindelse må gjøres opmærksom på, er at der ved disse skoler blev gitt gratis undervisning til tusener og tusener av ubemidlede barn.

Det er således et faktum at Kirken så langt fra har noen skyld i folkeoplysningens lave nivå, men tvertom bør takkes for sin innsats i opplysningsarbeidet, idet klostertskolene på dette område har rådet bot på statens og kommunenes forsømmelser.

Men i den republikanske grunnlovs paragraf 26 blev det allikevel forbudt de geistlige ordener å vie sig til undervisningen. Det som har skaffet de katolske skoler det republikanske Spanias og den internasjonale røde propagandas fiendskap, er at de ved siden av den vanlige undervisning (inntil den republikanske grunnlovs vedtagelse, hørte religionsundervisningen med i statens pensum) innprentet respekt for religion, fedreland og familien, tre idealer som ikke kunde tolereres av de virkelig bestemmende i det republikanske Spania, hvis kurs mot et konfesjonsløst samfund i kommunist-socialistisk ånd lå klart utstukket.

En annen side av den katolske Kirkes virke som heller ikke står klart for det norske publikum, er det umåtelige barmhjertighetsarbeide som den organiserer og utfører. Man kan trygt si at alt arbeidet vedrørende hospitaler, sykepleie, barnehjem, gamlehjem, galehuser, spedalskes pleie etc. fra uminnelige tider har vært utført i barmhjertighetens og religionens navn av tusener av nonner og munkere rundt om i landet. Men heller ikke dette arbeide hadde republikken bruk for. De barmhjertige søstre blev — tross lægenes protester — forvist fra hospitalene, og munkene måtte forlate sine

spedalske. Den kristne barmhjertighet skulde erstattes av civil organisasjon. De geistlige ordener blev erstattet av fagforeningene. Stellet og pleien blev uendelig meget dårligere, og forårsaket en ny svær utgift, men man hadde den fordel at de syke døde civilt, og i barnehjemmene lærer smårollingene nu å synge «internasjonalen» i stedet for «los villancicos», julesangene.

Svante af Geijerstam.

Det er sorg i Storevik, ti een av de kjekke barn til Gøsta af Geijerstam er ikke mere. Den unge Svante som studerte i Oslo og nettop var kommet hjem for å holde ferie, er omkommet ved et ulykkestilfelle. Og det er en sorg som vekker gjenklang langt ut over familiens personlige vennekrets. Barna i Storevik har jo venner de aldri har sett blant de mange som kjenner dem fra farens koselige bøker.

Men Svante fikk en vakker død, den vakreste av alle: han satte sitt eget liv til for å redde en annen. Sammen med tjenestegutten var han rodd ut for å hente ved. Da de hadde lastet båten og var kommet midtveis på veien hjem kom en vindrøse på dem. Båten blev fylt og da Svante skjønte at den ikke kunde bære begge to la han på svøm mot land. Men sjøen var for kall og veien for lang. Han nåd-

„MISJONS-KROEN“

Riverside i California, ca. to timers bilkjørsel fra Los Angeles, er en ganske almindelig kalifornisk by — den adskiller sig ikke fra hundre andre, og allikevel kjenner hvert barn i U. S. A. navnet Riverside, — det skyldes byens hotell som er verdens eiendommeligste.

Mr. Frank A. Miller er Riversides merkeligste mann. Han har bodd der siden 1874 og hører således til de fornemme kaliforniske familier. Dessuten er mr. Miller mangemillionær, original, streng katolikk, et av de få elskelige mennesker i verden, og så er han grunnlegger av «Misjons-kroen», Glenwood, Riverside, Calif. I 1874 var klostret i Riverside i Franciskanermunkenes eie, men de manglet kapital. Frank A. Miller kjøpte, sammen med sin søster, hele klostret og omdannet det til et hotell. Først i 1934 var han ferdig med å bygge om på det. «Misjons-kroen» er nu et av Californias største hoteller — og munkene bor der ennu!

Mr. Miller sier at menneskene kan være nokså hyggelige, men hans beste venner er nu allikevel papegoiene Joseph og Napoleon, som sitter i trærne foran inngangen til «Misjons-kroen». De kan snakke 17 levende sprog og er bl.a. i stand til å si goddag på dansk, især Napoleon taler uten akcent.

Det er bokstavelig talt ikke den stilart på jorden som ikke finnes i «Misjons-kroen» — iallfall er all verdens nasjoner representert i en dukkesamling. En hel sal er fylt med dukker fra alle egner av jorden.

«Misjons-kroen» er et hotell, men samtidig et museum av meget høy kvalitet. Frank A. Miller har i første rekke interessert sig for Spania og dets kultur. Spanierne var de første hvite folk i California og spesielt i Riverside. Hotellets store musikkisal er utstyrt som en klosterlignende spansk riddersal fra det 15. århundre. Hvert møbel som finnes her er antikt og representerer en liten formue. Under de skjønneste kirkeruter er opstillet et mektig kinoorgel, og her sitter hele døgnet en katolsk organist og spiller. Bygningen er således isolert at orgelspillet ikke generer hotellets gjester. Orglet er aldri ute av virksomhet!

En verdifull spansk malerisamling finnes på «Misjons-kroen» og hotellets hall er fylt av billedskjærerearbeider, fremstillet av berømte kunstnere. Kirken, som er bygget sammen med hotellet, har et alter av drevet gull, som har kostet en formue. Det er seks meter høit og tre meter bredt. Glassmaleriene i vinduene er noen av de praktfulleste i verden.

Frans av Assisi, som kirken er helliget, er fly-

de ikke land. Tjenestegutten derimot blev berget takket være at Svante ofret sig.

Student Svante af Geijerstam efterlater sig mange venner, som vil minnes ham lenge.

vernes skytshelgen, og på en særskilt mur minnes de levende og døde Atlanterhavsflyvere. På muren er innfelt de lands flyvevåben, hvis piloter nådde over Atlanteren. Med vemod ser man den franske hærs flyvervåben og nedenunder signaturene Nungesser og Coli. Alle flyvere som når over Atlanterhavet får — senest en måned etter — sin håndskrift risset inn i muren.

Foran dette smukke minnesmerke ligger det alltid blomster. Det er venner og beundrere av de døde Atlanterhavsflyvere, som på denne måte hedrer minnet om dem.

Frank A. Miller samler dessuten på klokker — kjempemessige kirkeklokker, små skibsklokker og snurrige dørklokker, alle former for antikke klokker. En meget stor avdeling av «Misjons-kroen» optas av klokkesamlingen. Klokkene er hengt op eller stillet op i en gård, bygget i meksikansk kirkestil. Samlingens eldste klokke er datert 1247. Innkripsjonen lyder: «James Jesus Crist Mary, Quintana og Salvador fremstilte mig i det Herrens år 1247» — Frank Miller kjøpte klokken i London av de samme mennesker, som hadde laget Londons berømte «Big Ben».

Ellers er der klokker fra næsten alle verdensdeler. Spania, India, England, Russland, Kina og Japan er rikest representert i samlingen, som tilike omfatter kirke-kors. Det eldste kors i samlingen er fra omkring 1680 — det stammer sikkert fra Meksiko. Samlingen består av i alt 603 klokker og 271 kors. Mr. Miller har gitt ut en bok på 118 sider, som utelukkende beskriver samlingens forskjellige ting.

Han har i sin tid reist meget i Østen og i India, og store avdelinger av hotellet har han latt opføre i kinesisk, japansk og indisk stil. Et Budha-tempel finnes der også — stykke for stykke er det blitt ført til Riverside og gjenopført i «Misjons-kroen».

Mr. Miller er — som alle amerikanere — praktisk anlagt. Han vil gjerne ha amerikanerne til å interessere sig for den katolske religion, for fjerne land og deres kunst. Derfor har han bygget sitt hotell. Han har fylt det med en verdensberømt samling av de kostbareste kunstgjenstander, men det vilde ikke være nok til å trekke amerikanerne til Riverside — derfor sørger han også for en fremragende restaurant. Den spanske patio er berømt over hele Amerika. Midt i det solrike Kalifornia har han anlagt en skyggefull gård, hvor springvannet ustanselig risler og hvor palmene skaffer skygge, her serveres noen av Amerikas og særlig Californias beste retter og skjenkes den edleste vin. Spanske orkestre underholder gjestene, og meksikanerne lar sine rumbamelodier lyde samtidig med at man fra St. Francis-kirken svakt kan høre nonnens sang.

Hotellets øverste etasje er helt reservert den katolske kirke — her oppe bor nonner og munk i adskilte avdelinger og her får turisten eller hotellets

gjester ikke lov å komme, men man kan hver dag se nonner og munk, når de drar fra 11 etasje ned gjennom den spanske patio til kirken.

Å ha bodd som gjest på «Misjons-kroen» er noe av en æressak i Amerika, for der er alltid optatt. «Misjons-kroen» besøkes gjerne av unge forlovede par, de kan nemlig bli gift i kirken og holde «honeymoon» på hotellet. Amerikanernes praktiske sans fornekter sig aldri.

Hotellets værelser er et helt kapittel for sig. Hvert eneste møbel i stuene, hver seng og hvert skap eller kiste har sin bestemte historie og er samlet sammen fra alle kanter av jorden. De kan finne fransk rokokko i et værelse, sønderjyske eketresmøbler i et annet og spinkle japanske eller kinesiske møbler i et tredje, der er møbler fra Norge og møbler fra Vest-India — og til samtlige gjesteværelser hører det et flunkende badeværelse av stål, glass og porselen.

Jeg vil anta at det vil ta måneder, hvis man nøie skulde studere «Misjons-kroen»s kunstgjenstander. I almindelighet regner man med at en turist må opholde sig der fire dager, hvis han skal nå å se alle herligheter i de mange saler og rum.

DAGES DET I FRANKRIKE?

Igjennem årtier har Frankrike vært det land, hvor antiklerikalismen blomstret frodigst. Mellem Kirke og stat er det et dypt svelg som har vist sig særlig i lovgivningen. Denne har på en rekke punkter inntatt en absolutt kirkefiendtlig holdning; som særlig har gitt sig utslag i utvisning av forskjellige ordenssamfund. Alle statsskolene er ledet helt antireligiøst og de kirkelige privatskoler har hatt meget vanskelig for overhodet å kunne eksistere. Gang på gang er man gått til direkte angrep på dem og søkt å ramme dem økonomisk i det håp at de religiøst interesserte vilde bli trett av å opprettholde dem under så håpløse forhold.

Imidlertid har det i den senere tid av og til vist sig spor av en viss tilnærming mellom Kirke og stat. Ennu er det dog ikke etablert en prinsipiell forsoning og de forskjellige kirkefiendtlige undtagelseslover er ennå ikke ophevet. Men en Pariser-korrespondent til «Thurgauer Zeitung», som sies å være vel orientert, har bebudet at parlamentet snart vil bli forelagt til vedtagelse et dekret hvorved en del av de antikirkelige undtagelseslover, i første rekke de som er rettet mot ordenssamfundene, skal bli ophevet. Dette omslag — eller kan hende riktiger sagt: tilløp til omslag, er imidlertid ikke kommet plutselig. En del skyldes prestenes stilling under verdenskrigen, hvor deres dødsforakt og opofrende mot når det gjaldt å komme sårede og døende soldater til hjelp, om det så var helt ute i selve kamplinjen, avtvang respekt. Under krigen blev en del av de dypeste motsetningsforhold utlignet, så en tilnærming blev forberedt.

I 1923 sendte Frankrike en ambassadør til Vatikanet, mens pavestolen lot sig representere ved en nuntius i Paris. Samme år fikk envidere enkelte katolske ordenssamfund tillatelse til atter å nedset-

te sig i Frankrike og oprette misjonsskoler. Selv ikke venstregruppens valgseier i 1924 og dannelsen av regjeringen Herriot kunde endre noe i dette. Ti da Herriot forsøkte å tilbakekalle sendemannen i Vatikanet og avskaffe det elsassiske konkordat, reiste der sig en slik opinion innen den katolske befolkning at kabinettet Herriot måtte tre tilbake. Overalt i landet avholdtes masse møter hvori over 100000 mennesker deltok, og i selve kammeret talte Aristide Briand i skarpe ord mot ophevelsen av sendemannsposten i Vatikanet.

Siden har man målbevisst fortsatt disse tilnærmelser. Regjeringen Poincaré tillot i 1928 at 14 ordenssamfund vendte tilbake til Frankrike for å organisere utdannelsen av franske misjonærer. Man begrunnet dette med en henvisning til de mange steder på jorden hvor Frankrike kun var representert av sine misjonærer og vilde miste all innflytelse, hvis man hindret deres utdanning. Foruten de offisielt tillatte 14 ordenssamfund har i tidens løp også adskillig andre funnet veien tilbake helt i det stille. Samtidig arbeider den katolske Kirke på å imøtekomme tidens krav. Den har skapt nye katolske ungdomsorganisasjoner og arbeiderlag og anerkjenner nødvendigheten av sociale reformer. Under en streik i Lille tok den derværende biskop offentlig parti for arbeiderne. Nu har denne utvikling medført at selv ikke «folkefronten» viker tilbake for en prinsipiell forsoning med Kirken. Kommunistene har proklamert at de akter å innbringe for parlamentet et utkast til ophevelse av ordenslovene. Størsteparten av sosialistene og de radikale er også vunnet for denne plan.

Bokanmeldelse.

Norvegia Sacras minneskrift anmeldt i *Osservatore Romano*

I «*Osservatore Romano*» for 11. des. leser vi følgende interessante notis:

«Boken er skrevet til minne om de storslagne festligheter som blev holdt i Trondheim i Norge i anledning av nihundre-årsjubileet for Hl. Olav, denne edle nasjons konge. Festlighetene blir således også bevart for etterleken.

Boken fyller helt den protestantiske årbok for dette års kirkehistorie og er av største interesse såvel for den som hadde den store lykke å bivåne festlighetene som for historikerne. For å anbefale boken skulde det være nok å nevne at dokumentenes samling er besorget av en så ansett og objektiv historiker som prof. dr. Oluf Kolsrud.

Boken innledes ved et utførlig referat av de restaureringsverker som med en sjelden dyktighet blev utført ved domkirken i Trondheim: Kirken som blev bygget over Martyrkongens grav. Det er det største og på samme tid det mest veltalende nasjonalmonument i hele Norge som en gang var katolsk. Helgenens hellige relikvier finnes nu ikke lengere der. Da den katolske tro, for hvilken Hl. Olav hadde utgytt sitt blod, med vold var blitt revet ut av de troendes hjerter, blev også relikviene rovet fra Olav den helliges grav.

Størsteparten av festlighetene blev holdt i Domkirken, de øvrige blev feiret på selve stedet for martyrdoden: Stiklestad.

Så følger en detaljert beskrivelse av ceremoniene i hvis

anledning man hadde sørget for en spesiell liturgi som, for så vidt det lot sig forene med den protestantiske kirkes syn, var tatt fra den gamle katolske liturgi. Resultatet blev derfor nockså omdiskutert og var fra forskjellige kanter gjenstand for kritikk.

De mange prekenes og taler som blev holdt av de forskjellige nasjoners og kirkers representanter er rike på gode og dype betraktninger. Talerne har på en habil måte forstått å forherlige St. Olavs verk, med fullstendig forbigåelse av den kjennsgjøring at den tro som han forkyndte var helt og holdent katolsk.

Tiltross for denne påfallende taushet merker man mellom linjene en sterk lengsel efter martyrerne tro som er: «fides romana».

Den lille katolske menighets mere beskjedne festligheter har også fått en stor plass i boken. Referatet er skrevet av mgr. Irgens, sekretær for det Apostoliske Vikariat for Oslo. Det lange og skjønnede Apostoliske Brev i hvilket den Hl. Fader, Pave Pius XI, forherliger St. Olavs mot og hans store kjærlighet for Kristi sak finnes også gjengitt. Dessuten: den strålende tale som mgr. K. Kjelstrup holdt på Stiklestad, på selve martyrstedet. Taleren innbyr alle våre i troen fraskilte brødre til å betrakte den historiske betydning av dette jubileum og konkluderer at ingen mere enn katolikkerne har rett til å feire dens fester, fordi St. Olav var en av våre».

C. J. Hambro: Moderne mentalitet. (Gyldendal).

I en rekke korte, innholdsrike essays belyser og drøfter stortingspresident Hambro diverse utslag av den moderne mentalitet, som han betrakter som et produkt dels av teknikkens fremskritt i den siste menneskealder, dels av etterkrigsårenes oppløsning og omkalfatring på mange områder. Han mener ikke å gi noen uttømmende beskrivelse av den moderne mentalitet, men søker kun å peke på visse momenter av særlig stor betydning, å vekke sine lesere til eftertanke og få dem til å se de farer som truer den europeiske kultur.

En av de illusjoner fra førkrigstiden som forfatteren tar fatt på, er den om det absolutte og uendelige fremskritt som førte med sig så meget overmot og overfladisk optimisme. Han minner i denne forbindelse om Ruskins svar da man for ham fremholdt som en stor triumf den nylagte første telegrafkabel mellom England og India: «Hvilket budskap skal den bringe?» De tekniske oppfinnelser gir bare midler som kan erstattes, mens den minste gnist av ånd er uerstattelig.

Men fremfor alt går han til angrep på de moderne ideologier på statslivets område som truer med å opsluke eller knuse den menneskelige personlighet ved å ville gjøre staten eller rasen til det eneste mål for tilværelsen. Få er som Hambro klar over demokratiets skyggesider, men han hevder uten vaklen denne statsforms fortrin mot de nye systemer som med innsnevring og intoleranse i sitt følge er på fremmarsj i Europa idag.

I kapitlet «Molok» viser han hvorledes det ikke bare er i diktaturstatene at man søker å få den opvoksende slekt inn under et ensidig politisk syn. I denne forbindelse minner han om visse hjemlige foreteelser som «St. Olav» i år har henledet oppmerksomheten på, nemlig den aksjon som utgår fra det «sosialistiske skolelag».

Boken inneholder forresten også en del artikler som for har stått i dagspressen, og som således blir reddet fra den glemsel som uvegerlig er avisartiklers lodd. Av særlig interesse

for katolikker er artiklen om Chesterton, hvor det gis en rammende og helt igjennem sympatisk karakteristik av den berømte engelske konvertitt.

«Moderne mentalitet» er en tankevekkende og innholdsrik bok som i en velskreven og lettlest form orienterer leseren om meningen bak vår tids begivenheter og maner til forsvaret om de verdier som vår kultur bygger på. Og når Hambro trer frem for å verne den menneskelige personlighet og åndens overhøyhet mot diktaturmessige overgrep, da har han krav på støtte og anerkjennelse av alle som tror på sjelens u dødelighet og på vårt evige liv hos Gud. H. J. I. Kardina! Wiseman: «Fabiola», ved Severin Eskeland. (Lunde & Co.'s Forlag, Bergen.)

Kardinal Wisemans berømte roman som fra engelsk er blitt oversatt til alle europeiske sprog, foreligger nu i en utmerket ny-norsk oversettelse besørget av rektor Severin Eskeland. Den tidligere danske oversettelse er forlengst utsolgt, så vi må være rektor Eskeland dypt takknemlig for hans store arbeide med denne oversettelse av kardinalens historiske roman fra forfølgelsestiden i det romerske keiserrike. Vi må nu av plasshensyn nøie oss med å gjøre oppmerksom på denne bok som har spesielt stor interesse for oss katolikker. Den koster kr. 7,— innb. og kr. 9,— innb.

H. J. I.

Guðrun Løchen Drewsen: «Mån minnes mangt —» (Aschehoug & Co.)

For alle yndere av memoirelitteratur er denne bok en henrivende foreteelse — ikke minst for alle oss som for år tilbake lærte å sette pris på Haakon Løchens charmerende personlighet, hvad enten vi kom den på skuddhold når han stod på talerstolen eller leste hans to kloke og gode bøker, som omhandlet det daglige liv i hans fedrenehjem. Begge bøker er forlengst utsolgt, men forfatterens søster, fru Guðrun Drewsen, kaller minnet om dem frem igjen samtidig med at hun fører oss til et helt nytt miljø, hvor vi dog merker hvorledes hennes gamle rotfestede kultur forstår å hevde sig — selv overfor de mange berømmelser som efter hvert passerer gjennom hennes liv, fordi hennes og hennes manns hjem alltid har åpne dører og åpne hjerter for menneskenaturens mange besynderlige variasjoner, enten disse gir sig utslag som kunstnerisk begavelse, politiske interesser eller intellektuell hjerne-gymnastikk på de litterære eller musikalske jaktmarker. Selv er hun en utmerket iakttagere som har lett for å finne frem til det vesentlige i mennesker eller foreteelser og vise oss andre det samme.

En utmerket gavebok til slekt og venner av den ikke helt unge generasjon!

E. D.-V.

- og derute.

Vatikanets nye senderstasjon innvies julaften. Efter hvad «Maasbode»s romerkorrespondent har bragt i erfaring er arbeidet med den nye store senderstasjon i de vatikanske haver nu skredet så langt frem at den antagelig vil bli innviet julaften med en religiøs konsert. På denne konsert vil det sekstinske kapells sangkor under ledelse av mgr. L. Perosi medvirke samt en del berømte solister, hvoriblant Benjamino Gigli. Sendingen vil finne sted kl. 19.30 mellem-europeisk tid på bølgelengde 19.84 meter.

Redaktør: Mgr. Irgens.

K. Grønli's Bok- & Akcidenstrykkeri — Oslo.